

Kærlighed og lidenskab

Højsangen

**"Læg mig som en seglring ved dit hjerte,
som en seglring om din arm;
for kærligheden er stærk som døden,
lidenskab er grum som dødsriget,
dens flammer er flammer af ild,
en voldsom brand"** (Højs 8,6).

Hovedtanke

Erotik og seksualitet er frydefulde gaver fra Gud og samtidig en op-gave, der kræver megen omtanke.

Introduktion

En af livets lyksalige følelser er forelskelsen. Alle, der har oplevet den, ved, hvor stærk denne følelse er, hvor voldsom lidenskab kan blive, hvad man bliver i stand til, og hvad dens styrke gør ved én. Den kan gøre uendelig lykkelig, men også være ødelæggende.

Måske på grund af den erotiske lidenskabs ambivalens blev seksualiteten tidligere i kristendommen nedvurderet, tabuiseret og til tider også dæmoniseret. Det er der ikke belæg for i Bibelen.

Med optagelsen af Højsangen i den gammeltestamentlige kanon anerkendte de jødiske rabbinere, at kærligheden mellem mand og kvinde er en gave fra Gud. Allerede de første ord *Ville han blot give mig kys af sin mund!* (1,2) gør bogens erotiske orientering tydeligt.

Sangenes sang betragtes i dag mange steder som en samling af kærligheds- og bryllupssange, der dels har form af monolog, dels af dialog mellem to elskende. Den har paralleller til egyptisk kærlighedslyrik. De enkelte sange er ordnet som perler på en snor. Scenarier og steder skifter i hurtig rækkefølge. Dialoger, som de elskende fører, finder nogle gange sted i det kongelige palads, undertiden i haven, vingården, marken, på græsgangene eller i byen. Det handler om drømme og håb, længsel og opfyldelse, men også om frygt, skuffelser og kærestesorger. Sammenligninger fra naturen og erotiske henrydninger appellerer til alle sanser. Sangenes sang åbner sig bedst for læseren i en moderne oversættelse. (<https://www.bibelselskabet.dk/nu-kan-du-laese-hojsangen-i-dugfrisk-oversaettelse>)

Lifligere end vin – stærk som døden

Højs 1,2-4;
8,6-7

Hvilken længsel udtrykker kvinden i disse skriftsteder?

Baggrund

I *Sanges sang* kan man skelne mellem forskellige genrer af sange: Sange om længsel (1,2-4; 8,1-4), om beundring (1,9-11; 4,8-11), om pral (6,8-10; 8,11-12) og beskrivelser, der skildrer den elskedes fysiske fordele (4,1-7; 5,10-16; 7,2-6). I sangen om længslen (kap. 1,2-4) skifter kvinden mellem anden og tredje person. Det er et lille rært virkemiddel, som også findes i Salmernes Bog.

Pigen føler hendes elskedes nærvær som berusende (vin) og forføderisk (salveolie). Også for Prædikerens (9,7-9) hører vin, olie og elskov til livets fylde. Med udtrykket *kongen* menes den elskede. I Højsangen glider de elskende ind i forskellige roller: Hyrde (1,7), vingårdsvogter (1,6), gartner (6,2.11). Igen og igen bliver den elskede til kongen og den elskede pige til fyrstedatter (7,2). Tilsvarende traditioner findes i Melleømøsten, hvor brudeparret i ugen efter brylluppet fejres som konge og dronning (Wilhelm Rudolph, *Das Hohe Lied*, Kommentar zum Alten Testament, Berlin 1970, 101f.).

I kap. 8,6 taler hun til ham. Segl (i størrelse af 1 til 2,5 cm som små stenplader eller rullesegl) blev båret i en snor om halsen eller på armen (den danske oversættelse taler om en *segtring*). Hun ønsker sig at være nær ved sin elskede som et segl. Han skal i tanke og gerning altid være bundet sammen med hende. Lidenskabens sammenligning med en stormflod eller dødsriget, som ingen kan komme uden om, siger noget om dens styrke. Ingen kan slukke ilden af ægte kærlighed. Det ville være grotesk, at man skulle kunne købe sig til den slags kærlighed.

Til anvendelse

Erotisk lidenskab kan gribe alle mennesker til enhver tid. Det er vigtigt at lære at beherske denne kraft. Der er intet ondt ved den. Men der burde heller ikke opstå ondt af den.

Jeg vil søge ham, jeg elsker så højt

Højs 1,7-8;
3,1-5; 5,2-8

Hvad er fælles for de tre sange, der handler om længsel, og hvad er forskellen på dem?

Baggrund

At søge og at finde er vigtige elementer i Højsangen. I kap. 1,7-8 optræder de forelskede som hyrder. Udover kongelige fester (1,2-4) og vingården (1,5-6) er også hyrde-emnet et yndet virkemiddel i kærlighedsposesi. Den spørgende pige ønsker at møde sin elskede, men ved ikke hvor. *Jerusalems døtre* svarer noget spidst: Hvis hun ikke ved, hvor han er, skal hun da bare følge småkvægets spor og søge efter ham. *Kiddene* er en erotisk hentydning til hendes bryster (sml. 4,5; 7,4).

I de to andre sange skal man bemærke, at kærlighedsposien ikke afspejler virkeligheden, men vil repræsentere de elskendes følelser. Det er kærlighedsdrømme, drømmefortællinger. Kap. 3,1-5 lever af spændingen mellem at søge og finde, længsel og opfyldelse. I mode-rens hus finder længslen sin opfyldelse hos den elskede.

Drømmefortællingen i kap. 5,2-8 lever af spændingen mellem "længsel" og "ikke at finde". Hun hører, at hendes elskede kommer, og afviser i første omgang hans tryglen om at komme ind med erotiske drillerier, hvilket øger hans begær. Da pirringen når sit højdepunkt, er den elskede pludselig forsvundet. Ude af sig selv af skuffelse begiver hun sig ud i natten for at søge efter ham, miskendes af repræsentanterne for opretholdelsen af den offentlige orden (*vægterne*) og mishandles som skøge. Så betror hun sin smerte til *Jerusalems døtre*. De fungerer som hjælpere, så elskovslængslen falder til ro. Gute Nachricht Bibel (en oversættelse til hverdagstysk) gengiver omkvædet i kap. 3,5 således: "I Jerusalems piger, lad os være alene ... Vi elsker hinanden, forstyr os ikke!"

Til anvendelse

Længslen indfries ikke altid. Uheldige vilkår, ikke gengældt kærlighed eller ægtefællers længsel efter fysisk kærlighed på forskellige tidspunkter, kan forhindre opfyldelsen. Så er der kun ét at gøre: at kanalisere længslen konstruktivt.

Forårsfornemmelser

Højs 2,8-14;
4,12-5,1;
7,11-14

Hvilke billeder fra naturen anvendes her for at beskrive elskovstanker?

Baggrund

I Højsangens sange bliver naturen ofte stedet for elskovslængslens opfyldelse. Årsagen dertil lå sikkert også deri, at der var trangt, hvor flere generationer boede sammen, og at der så ikke var plads til intimt samvær. Græsgange, mark, have eller vingård var steder, hvor man havde plads og var ugenert. I sangen forstærker billederne af den vågnende natur og længslen efter elskov gensidigt hinanden.

I en sammenligning med oldegyptisk såvel som moderne palæstinensisk, syrisk eller arabisk kærlighedspoesi ses det tydeligt, at kærligheds poesien har et symbolsk "kodesprog". Hebraiske udtryk er flertydige og kan tjene som metaforer for erotiske og seksuelle handlinger uden at benævne dem direkte. Som verberne *erkende*, *gå ind* eller *komme* står også *spise*, *drikke*, *plukke* eller *græsse* i bestemte sammenhænge for samlejet, mens f.eks. *haven* kan stå for kvindens erotiske ynde (4,12) og hendes intimsfære (4,16), ligesom vingården (2,15), balsambedet (6,2-3) eller kilden (sml. 7,3). Sådan set udtrykker kvinden umisforståeligt i 4,16 og 7,12-13 sit begær efter elskov.

Sangenes sang beskriver hverken hverdagen i ægteskabet eller synger om "den frie kærlighed". Den prøver at formidle noget af kærlighedens overvældende kraft, som kommer til udtryk i længslen. Poesi idealiserer virkeligheden ved at benævne det væsentlige og udelade alt andet.

Til eftertanke

Det rette sted at vise kærlighed ændres i løbet af livet: Først er der "kærlighedshaven", så den fælles omsorg for børnene, opgaverne i arbejdslivet, derefter at være noget for de plejekrævende forældre eller den aldrende partner. Sande elskende har hele livet *deres* rette sted, hvor de kan finde og elske hinanden.

Alt på dig er smukt

Højs 4,1-7
5,9-16; 7,1-10

Hvilke områder stammer begreberne fra, som kroppens skønhed omskrives med?

Baggrund

Tre sange beskriver anskueligt med metaforer (billedlige sammenligninger) fra den levende natur, hvordan de elskende føler sig frem langs hver del af kroppen og beskriver ikke blot det ydre, men også hvilken dynamik, fascination og følelsesmæssige virkning, der udgår fra den elskede.

Sammenligninger med dyr står for bevægelse, kraft og virilitet. Den bølgende gedeflok signaliserer sprudlende livskraft, gazellerne står for graciøs ynde og erotisk fortryllelse, duen er et billede på livlighed, friskhed og livsfylde. Liljernes daglige cyklus med blomstens lukning og åbning står for regeneration og frugtbarhed, eller der, hvor det tjener som billede på den elskedes læber med duften, der udgår fra hans kys. De vellugtende urter signaliserer erotisk tiltrækning.

Sammenligningen med tårnet udtrykker kvindens stolte værn og uindtagelighed, hvededyngen betyder frugtbarhed. I sammenligningen med farven rød, der er udtryk for det mandlige skønhedsideal, materialerne guld, elfenben og safirer samt cedertræ sættes den elskede tæt på det guddommelige (sml. Sl 8,6). Af cedertræ udskar man gudebilleder.

Til eftertanke

Forelskede idealiserer hinanden og er fascineret af den andens virkning og måde at være på. Men i hverdagens fællesskab fremtræder også partnerens personlighedstræk, som er ubehagelige og udløser ambivalente følelser. Under hverdagens byrder mister man let blikket for det, der var så fascinerende hos den anden. Derfor er det vigtigt at finde tid og rum for tosomhed, så man kan genopdage fascinationen hos den anden.

For ung til elskov

Højs 8,1-4.8-10

Hvilke grænser for kærester i datidens samfund er der antydninger af i disse skriftsteder?

Baggrund

Skriftstederne afspejler de samfundsmæssige barrierer, som elskende skulle overvinde, for at kunne være sammen. Da en kvinde i of-fentligheden kun kunne vise ømhed over for sine brødre, ville hun ønske, han var hendes broder. (v. 1). Så kunne hun altid være i hans nærhed, og i hendes moders hus kunne han være hende mere end en bror.

De ældre søskende (v. 8), som kunne være hendes brødre, men også søstre, gør sig tanker om, hvad der skal ske med deres umodne søster, når nogen gør kur til hende. Nogle fortolkere synes, at begge halvdele af vers 9 udtrykker det samme. Mur og dør beskriver hendes utilgængelighed. Endnu er hun en muromkranset by med en stærk dør. Begge dele vil hendes søskende forstærke, dvs. at de foreløbig ikke giver slip på hende. Andre fortolkere ser i halvdelene en modsætning og tyder døren som et symbol for en alt for let tilgængelighed, som der bør sættes lås og slå for. Søsteren selv henviser til, at hun er uindtagelig og nok kan beskytte sig selv, men at hun er moden nok til at indgå en relation og har kapituleret overfor en mands frieri.

Til anvendelse

Vores samfund i dag er meget forskellig fra Højsangens. Der findes kun få samfundsmæssige grænser for kærester i dag. Samfundets normer er nogle helt andre. Seksualiteten udlevs individuelt. Individualiseringen har mange behagelige sider, men i en relation med selvcentreret lidenskab er faren for at blive udnyttet, såret og misbragt stor. Det er vigtigt og nyttigt for de unge at kende deres egen værdi og tage vare på den, at gennemskue medieverdenens erstatningstilbud og i Jesu navn at søge højere værdier og efterleve disse.

Den eneste ene

Højs 6,4-9

Hvilken konklusion kommer sangeren til i sin sang?

Baggrund

Efter at manden har lovprist den udvalgte skønhed på lignende måde som i kap. 4,1-3, fortæller han nu, hvor enestående hun er. Han vurderer hende til at stå over kvinderne i det kongelige harems (sociale) rangorden. De nævnte tal er fiktive og har intet at gøre med Salomos harem, der er nævnt i 1 Kong 11,3. *Dronninger* er formodentlig en patetisk betegnelse for kongens hustruer i al almindelighed (sml. 2 Sam 12,8). Efter diplomatisk skik fandtes ved hoffene døtre fra andre fyrster og hoffer, der havde samme rettigheder som hustruerne, og udover det konkubiner og unge kvinder, der forrettede alle slags tjenester. Digteren vil sige: En konge kan have et nok så stort harem, for mig findes kun denne éne! Hun er hævet over alle andre.

Til anvendelse

I begyndelsen af ethvert ægteskab er man overbevist om: "For mig findes der kun denne ene!" Senere møder man så et andet menneske, som man også finder tiltrækkende. Så gælder det om at imødegå følelserne med forstanden, ikke at lege med ilden og huske på den afgørelse man traf: "For mig findes der kun denne ene!"

Resumé

Det hører med til livet at forelske sig i et andet menneske. En af livets største udfordringer er at omgås lidenskabens kraft på ansvarlig måde efter Guds hensigt.

Spørgsmål til drøftelse

Udgangspunkt

Hvad tænker I om, at der i Bibelen er medtaget skrifter, hvor længslen efter erotisk kærlighed er hovedemnet?

Supplerende spørgsmål

Hvilke af de angivne skriftsteder i Højsangen har I syntes bedst om?

Højs 8,6-7

Når den erotiske kærlighed er lige så stærk som døden, som ingen kan undgå, hvordan kan man så beherske denne magt?

Højs 5,2-8

Uopfyldte længsler hører også med til livet.

Hvordan kan man leve med det?

Højs 8,8-10

I vores samfund er sex før ægteskabet næsten en selvfølge for unge mennesker.

Hvilke råd ville I give unge mennesker?

Højs 6,9a

Mange mennesker tror ikke mere på, at man kan opretholde et livslangt forhold.

Hvad tænker I om det?